

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

HUỶNH THANH HIẾU

**PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN
TRONG QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
Ở ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG HIỆN NAY**

Chuyên ngành: CNDVBC và CNDVLS

Mã số: 62 22 03 02

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

HÀ NỘI - 2016

**CÔNG TRÌNH ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

**NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:
PGS. TS VÕ VĂN THẮNG**

Phản biện 1: GS.TS. Nguyễn Văn Tài

Phản biện 2: GS. TS. Nguyễn Trọng Chuẩn

Phản biện n 3: PGS.TS. Nguyễn Trọng Tuấn

Luận án đã được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Học viện họp tại Học viện Khoa học Xã hội vào hồi ... giờ phút, ngày tháng năm 2016

CÓ THỂ TÌM HIỂU LUẬN ÁN TẠI THƯ VIỆN:

Thư viện Quốc gia

Thư viện Học viện Khoa học xã hội

**DANH MỤC CÁC BÀI BÁO LIÊN QUAN
ĐẾN LUẬN ÁN ĐÃ ĐƯỢC CÔNG BỐ**

1. PGS.TS Võ Văn Thắng – ThS. Huỳnh Thanh Hiếu (2014), *Xây dựng nông thôn mới - bước đi vững chắc cho quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn Đồng bằng sông Cửu Long*, Tạp chí Khoa học Trường Đại học An Giang (ISSN: 0866 - 8086), Quyển 3 (2) – 2014, tr 79-84.
2. ThS. Huỳnh Thanh Hiếu (2015), *Phát triển “Du lịch xanh” góp phần xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long*, Tạp chí Cộng sản (Điện tử), đăng ngày 14/8/2015, số trang 5.
3. Huỳnh Thanh Hiếu (2010), *Phát huy vai trò chủ thể của nông dân trong giải quyết vấn đề “Tam nông” ở nước ta hiện nay*, Tạp chí Lý luận Chính trị & Truyền thông, Số 5-2010, trang 41-45.
4. ThS. Huỳnh Thanh Hiếu (2015), *Phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long hiện nay*, Tạp chí Giáo dục Lý luận (ISSN: 0868 - 3492), số 234/9-2015, trang 73-77.

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Quá trình phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới thời gian qua đã tiếp tục khẳng định vị thế và tầm quan trọng là trung tâm sản xuất và chế biến nông, thủy sản, lương thực, thực phẩm lớn nhất Việt Nam của Đồng bằng sông Cửu Long. Tuy nhiên, qua thực tế việc phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới, phát triển kinh tế-xã hội ở ĐBSCL những năm gần đây cho thấy vẫn còn nhiều hạn chế, chưa phát huy thực sự hiệu quả nguồn lực nông dân nông thôn, cho nên, kinh tế ĐBSCL vẫn là khai thác và chịu ảnh hưởng từ tiềm năng nông nghiệp-tự nhiên là chủ yếu, đời sống nông dân còn nhiều khó khăn, nông thôn còn lạc hậu, nông nghiệp cạnh tranh kém.

Bên cạnh đó, hiện nay các văn bản thể hiện chủ trương, quan điểm chỉ đạo, lãnh đạo xây dựng nông thôn mới còn nằm ở phạm vi vĩ mô, cái chung áp dụng cho toàn quốc, ít chú ý đến đặc thù riêng của từng địa phương, từng vùng, khu vực, điều này gây khó khăn rất lớn cho địa phương khi áp dụng, cũng như khó khăn cho Trung ương khi đánh giá, xét đạt chuẩn. Bên cạnh đó, sau hơn 4 năm triển khai thực hiện, đến nay chưa có công trình nghiên cứu độc lập nào về việc phát huy vai trò nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL, do vậy còn nhiều yếu tố chưa được làm rõ, như: vai trò chủ thể của nông dân vùng ĐBSCL trong xây dựng nông thôn mới được biểu hiện như thế nào; so với thành tựu đạt được, những vấn đề đặt ra cần giải quyết để phát huy vai trò nông dân trong nâng cao chất lượng xây dựng nông thôn mới là gì; những yếu tố, điều kiện nào có tác động lớn đến việc phát huy vai trò chủ thể của nông dân tham gia xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL; những quan điểm gì cần quán triệt cũng như những giải pháp nào sát hợp với việc phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL cần

thực hiện... tất cả những vấn đề trên là yêu cầu quan trọng về mặt lý luận và khoa học cần phải được giải quyết.

Do vậy, nghiên cứu một cách khoa học, đầy đủ về việc ***“Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long hiện nay”*** là yêu cầu cấp thiết và giữ vị trí quan trọng nhất đối với mục tiêu xây dựng nông thôn mới, phát triển kinh tế-xã hội, nhằm nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho nông dân không chỉ riêng của ĐBSCL, mà còn tác động, ảnh hưởng đến các tỉnh, thành phía Nam và có ý nghĩa chiến lược đối với quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá nông nghiệp, nông thôn của cả nước.

2. Mục đích và nhiệm vụ của luận án

2.1. Mục đích của luận án

Nghiên cứu những vấn đề lý luận và thực tiễn làm cơ sở đề xuất các giải pháp nhằm tiếp tục phát huy tốt hơn vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích trên, luận án cần thực hiện các nhiệm vụ sau: Nghiên cứu lý luận về nông dân, nông thôn, nông thôn mới và vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới và phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL. Phân tích thực trạng phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL. Xác định và phân tích những vấn đề đặt ra cần giải quyết để việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới được tốt hơn. Luận chứng và xây dựng hệ thống các giải pháp nhằm phát huy tốt hơn vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL trong thời gian tới.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu của luận án: Thực tiễn quá trình xây dựng nông thôn mới, trong đó tập trung vào các đối tượng tham gia phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL.

3.2. Phạm vi nghiên cứu của luận án: Vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL có phạm vi rất rộng, tuy nhiên, trong khuôn khổ có hạn, luận án chỉ tập trung nghiên cứu việc phát huy vai trò của nông dân ĐBSCL trong việc tham gia thực hiện 19 tiêu chí trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL từ năm 2010 đến năm 2015. Đề xuất các giải pháp có giá trị đến năm 2020.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu của luận án

4.1. Cơ sở lý luận của luận án

Luận án được thực hiện dựa trên thế giới quan, phương pháp luận của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam, Nhà nước Pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam về nông dân, nông thôn và nông thôn mới. Đồng thời, luận án sử dụng những kết quả nghiên cứu về nông dân, nông thôn, nông thôn mới và phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL của các nhà nghiên cứu trước đó.

4.2. Phương pháp nghiên cứu của luận án

Đề tài sử dụng các phương pháp: Hệ thống hóa, phương pháp phân tích định tính qua sử dụng phần mềm SPSS, và các phương pháp nghiên cứu định tính khác.

5. Đóng góp mới của luận án

Sau khi hoàn thành, luận án sẽ có những đóng góp mới cơ bản sau: Luận án đã xác định và phân tích rõ các nội dung cơ bản thể hiện vai trò và nội dung phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL. Luận án đã phân tích làm rõ những mặt mạnh và điểm hạn chế, cũng như nguyên nhân của quá trình phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL. Luận án đã phân tích chỉ rõ những vấn đề cấp bách đặt ra cần giải quyết để tiếp tục phát huy tốt hơn vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL. Luận án đã đề xuất được hệ thống các giải pháp cần thiết để tiếp tục phát huy tốt hơn vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL giai đoạn 2016-2020. Luận

án có thể dùng làm cứ liệu khoa học cho các địa phương tham khảo để hoạch định chính sách phù hợp nhằm phát huy hiệu quả vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

6.1. Ý nghĩa lý luận của luận án

- Luận án góp phần làm rõ hơn mối quan hệ biện chứng giữa nông nghiệp - nông dân - nông thôn trong quá trình xây dựng nông thôn mới hiện nay; đồng thời làm rõ vai trò của nhân tố chủ quan - chủ thể chính của nông dân - trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL.

- Luận án góp phần làm rõ nguyên tắc gắn lý luận xây dựng nông thôn mới với thực tiễn phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới; đồng thời, xuất phát từ thực tiễn phát huy vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL để bổ sung, điều chỉnh lý luận thông qua việc xây dựng các quan điểm là những nguyên tắc cơ bản làm căn cứ phương pháp luận cho việc xây dựng các giải pháp cụ thể, nhằm phát huy tốt hơn vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL hiện nay.

6.2. Ý nghĩa thực tiễn của luận án

- Luận án chỉ rõ những biến đổi trong đời sống vật chất, tinh thần của nông dân sau quá trình quán triệt lý luận xây dựng nông thôn mới vào việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL, từ đó tạo cơ sở tiền đề, điều kiện kinh tế-xã hội để khẳng định tính đúng đắn, tính hiệu quả, mức độ thành công, khả năng huy động, khả năng đáp ứng ý chí, nguyện vọng của nông dân,... của những chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước từ Trung ương đến địa phương trong quá trình xây dựng nông thôn mới

- Từ thực tiễn những vấn đề liên quan đến đời sống kinh tế, chính trị, xã hội của nông dân xác định những yêu cầu đặt ra sau quá trình phát huy vai trò của nông dân xây dựng nông thôn mới, giúp

nâng cao nhận thức của các cấp lãnh đạo Đảng, chính quyền, đoàn thể chính trị-xã hội và Nhân dân ĐBSCL trong việc phát huy vai trò của nông dân trong tham gia xây dựng nông thôn mới.

- Kết quả của Luận án có thể dùng làm tài liệu tham khảo trong nghiên cứu và giảng dạy các môn khoa học lý luận, khoa học xã hội và nhân văn trong các trường chính trị, viện, trường cao đẳng, đại học ở ĐBSCL hiện nay.

7. Kết cấu của luận án

Luận án gồm phần mở đầu, 4 chương, 11 tiết, kết luận, danh mục các công trình khoa học đã công bố của tác giả liên quan đến đề tài, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục.

CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

1.1. Những công trình nghiên cứu lý luận về nông dân, nông thôn mới và vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới

1.1.1. Các công trình nghiên cứu về nông thôn mới

Tập trung ở một số công trình nghiên cứu cơ bản sau: Cuốn sách *Xây dựng nông thôn mới - Những vấn đề lý luận và thực tiễn* của Phó Giáo sư Tiến sĩ (PGS.TS) Vũ Văn Phúc (chủ biên); Kỷ yếu Hội thảo khoa học: “*Xây dựng nông thôn mới các tỉnh Đồng bằng sông Cửu Long – cơ sở khoa học và thực tiễn*”; Kỷ yếu Hội thảo khoa học: “*Công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn ĐBSCL-30 năm nhìn lại*”; Báo cáo tóm tắt của Bộ Nông nghiệp và phát triển Nông thôn tại Hội nghị sơ kết 03 năm thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới khu vực ĐBSCL.

1.1.2. Các công trình nghiên cứu về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long

Tập trung ở một số công trình nghiên cứu cơ bản sau: Hội nghị sơ kết 03 năm thực hiện Chương trình Mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới khu vực ĐBSCL; Kỷ yếu Hội thảo khoa học: “*Công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn ĐBSCL-30*

năm nhìn lại”; Hội thảo khoa học: “*Xây dựng nông thôn mới các tỉnh Đồng bằng sông Cửu Long – cơ sở khoa học và thực tiễn*”; Trong quyển *Nguyên lý phát triển “Tam nông” ứng dụng vào bối cảnh vùng Đồng bằng sông Cửu Long* của TS Nguyễn Văn Sánh; Trong quyển *Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo xây dựng giai cấp nông dân trong giai đoạn hiện nay* của TS Ngô Huy Tiếp.

1.2. Những công trình nghiên cứu về thực trạng phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL

Ở nội dung này, chúng tôi khái lược kết quả nghiên cứu của một số công trình có liên quan theo hai phần cơ bản sau:

1.2.1. Các công trình nghiên cứu về vai trò của hệ thống chính trị ở địa phương trong việc phát huy vai trò của nông dân.

Qua khảo sát nhiều bài viết, tác giả nhận thấy, thời gian qua các cấp ủy đảng, chính quyền và đoàn thể chính trị - xã hội ở địa phương luôn quan tâm đến việc vận động, tuyên truyền nhằm nâng cao ý thức của nông dân về nông thôn mới; đã có nhiều cách làm hay, thiết thực nhằm huy động nguồn nhân lực, vật lực của nông dân tham gia tích cực, tự giác và hiệu quả vào quá trình xây dựng nông thôn mới.

1.2.2. Các công trình nghiên cứu về nông dân tự phát huy vai trò của giai cấp mình.

Tác giả các bài viết đã chỉ ra nét nổi bật về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới của các tỉnh, thành: nhiều hộ dân tự nguyện hiến đất, góp công lao động nâng cấp giao thông nông thôn, các công trình công cộng; nông dân tự tu sửa nơi ở, tường rào, tham gia các hoạt động văn hóa - văn nghệ ở xóm, ấp...

1.3. Các công trình nghiên cứu về giải pháp phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long

Hiện nay, trên các báo, tạp chí và trong các cuộc hội thảo khoa học của Trung ương và các tỉnh, thành ĐBSCL có nhiều bài viết nghiên cứu các giải pháp đối với phong trào xây dựng nông thôn mới, có thể nêu một số tác giả cơ bản sau: tác giả Minh Phước; tác giả K.V (tổng hợp) từ Nguồn cpv.org.vn TQ st; tác giả Minh Đăng; TS Lê Hanh Thông và trong Phát biểu đề dẫn của lãnh đạo Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn tại *Hội thảo “Tái cơ cấu phát triển nông nghiệp gắn xây dựng nông thôn mới thích ứng với biến đổi khí hậu vùng ĐBSCL”*.

1.4. Những vấn đề đặt ra luận án cần tiếp tục giải quyết

Luận án dựa trên cơ sở lý luận và phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử; tư tưởng Hồ Chí Minh và những quan điểm, chủ trương, đường lối của Đảng về các vấn đề: nông dân, vai trò của nông dân, nông thôn mới;... đồng thời, kế thừa có chọn lọc những kết quả của những tác giả đã nghiên cứu về vấn đề này trước đó để tiếp tục nghiên cứu và giải quyết các vấn đề như:

- *Thứ nhất*, về một số vấn đề lý luận về phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới, tác giả tiếp tục làm rõ các khái niệm: nông dân, vai trò nông dân, phát huy vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn mới; cụ thể hóa vai trò của nông dân ĐBSCL đối với quá trình xây dựng nông thôn mới; xác định và phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến việc phát huy vai trò của nông dân ĐBSCL trong quá trình xây dựng nông thôn mới.

Thứ hai, về thực trạng phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL, tác giả phân tích thực trạng phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL với những thành tựu, hạn chế và nguyên nhân của

nó. Tác giả cũng xác định và phân tích một số vấn đề đặt ra cần giải quyết đối với việc phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL.

Thứ ba, về quan điểm và giải pháp phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long, tác giả xác định các quan điểm mang tính nguyên tắc trong phát huy vai trò nông dân; xây dựng các giải pháp phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL.

KẾT LUẬN CHƯƠNG 1

Qua nghiên cứu tổng quan các công trình nghiên cứu có liên quan đến luận án, chúng tôi có một số nhận định sau:

Một là, xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL hiện nay đã và đang trở thành cuộc vận động chính trị với quy mô to lớn, có sức ảnh hưởng mạnh mẽ đến tất cả các tỉnh, thành ĐBSCL trên mọi lĩnh vực và luôn nhận được sự quan tâm nghiên cứu của các nhà khoa học, lãnh đạo các địa phương.

Hai là, các nội dung nghiên cứu của các cấp, ngành từ Trung ương đến địa phương và của các nhà khoa học, nhà nghiên cứu, phóng viên báo, đài đã vẽ nên một cách bao quát bức tranh toàn cảnh của quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL, trong đó đã mô tả khá toàn diện về lý luận và thực tiễn vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL.

Ba là, mặc dù, các công trình nghiên cứu qua khảo sát, rất ít đề cập trực tiếp đến việc phát huy vai trò nông dân ĐBSCL trong quá trình xây dựng nông thôn mới, song những nội dung, quan điểm thực tế của các tác giả là một trong những nguồn tài liệu, cứ liệu quan trọng cho chúng tôi tham khảo trong quá trình hoàn thành luận án nghiên cứu của mình.

Chương 2

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI

2.1. Các khái niệm cơ bản

2.1.1. Xây dựng Nông thôn mới và vai trò của nông dân trong xây dựng Nông thôn mới

2.1.1.1. Nông thôn

“Nông thôn là phần lãnh thổ không thuộc nội thành, nội thị các thành phố, thị xã, thị trấn được quản lý bởi cấp hành chính cơ sở là Ủy ban nhân dân xã”.

2.1.1.2. Nông thôn mới

Trước hết, phạm vi lãnh thổ nông thôn mới trùng khít với lãnh thổ nông thôn = đơn vị hành chính “xã” (khác với “cấp xã”: bao gồm cả xã, phường, thị trấn); thứ hai, đặc trưng kinh tế-xã hội của nông thôn mới là địa bàn sinh sống của dân cư nông thôn và là nơi tổ chức các hoạt động sản xuất trong lĩnh vực nông nghiệp; thứ ba, nông thôn mới là “xã” có sự đổi mới về chất của cả ba nhân tố tạo thành: môi trường nông thôn mới, sản xuất kinh doanh nông nghiệp mới và con người nông dân mới.

2.1.1.3. Vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới

Trong quá trình xây dựng nông thôn mới hiện nay, nông dân giữ vai trò chủ thể chính quyết định kết quả thực hiện 19 tiêu chí xây dựng nông thôn mới ở các địa phương. Có thể khái quát vai trò chủ thể chính của nông dân ở các nội dung cơ bản sau: **Thứ nhất**, nông dân là chủ thể nhận thức, quán triệt các chủ trương, chính sách của Trung ương, các cấp ủy đảng và chính quyền địa phương về xây dựng nông thôn mới. **Thứ hai**, nông dân là chủ thể thực hiện các kế hoạch phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, nâng cao chất lượng đời sống vật chất, tinh thần nông dân. **Thứ ba**, nông dân là chủ thể tham gia tích cực trong xây dựng kết cấu hạ tầng ở nông thôn. **Thứ tư**, nông dân là chủ và làm chủ

trong xây dựng hệ thống chính trị, giữ vững ổn định tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội ở địa phương.

2.1.2. Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới

“Phát huy vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn mới là huy động nguồn lực nông dân và nâng cao vị thế quan trọng, quyết định của nông dân để họ tham gia vào thực hiện đạt yêu cầu xây dựng làng xã văn minh, sạch đẹp, hạ tầng hiện đại; sản xuất phát triển bền vững theo hướng kinh tế hàng hoá; đời sống vật chất và tinh thần của người dân nông thôn ngày càng được nâng cao; giá trị văn hoá truyền thống được bảo tồn, phát triển; xã hội nông thôn an ninh tốt, quản lý dân chủ và đảm bảo cho nông dân cũng là người thụ hưởng những thành quả tốt đẹp đó”.

Xuất phát từ góc tiếp cận và nội hàm khái niệm vừa nêu, chúng tôi khẳng định: phát huy vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn mới có phạm vi rất rộng lớn, bao hàm trong đó các chủ thể tham gia **huy động nguồn lực nông dân** và **nâng cao vị thế nông dân**, mà chủ yếu là hệ thống chính trị và bản thân nông dân.

Trong phát huy vai trò nông dân xây dựng nông thôn mới, hệ thống chính trị giữ vị trí rất quan trọng. Dưới góc độ là thành tố tham gia xây dựng nông thôn mới, hệ thống chính trị là một trong số nhiều chủ thể tham gia, với nhiều chức năng, vị trí khác nhau theo yêu cầu của từng tiêu chí cụ thể, trong đó chức năng huy động và phát huy vai trò nông dân là cơ bản nhất. Song, trong mối quan hệ biện chứng với nông dân, hệ thống chính trị lại trở thành khách thể chịu sự tác động bởi các biến đổi từ thực tiễn sinh động của nông dân.

Đồng thời, trong quá trình xây dựng nông thôn mới, nông dân là chủ thể chính, cơ bản trên cả hai phương diện trong suốt quá trình xây dựng nông thôn mới. **Phương diện thứ nhất**, nông dân là chủ thể quyết định việc điều chỉnh ý thức và hành động khi tham gia vào quá trình xây dựng nông thôn mới, nếu ý thức và hành động tích cực, phù

hợp với hiện thực khách quan sẽ mang lại kết quả tốt, ngược lại sẽ trở thành rào cản làm chậm bước tiến của quá trình xây dựng nông thôn mới. **Phương diện thứ hai**, nông dân là chủ thể thụ hưởng những giá trị tốt đẹp do nông thôn mới mang lại, những giá trị tốt đẹp đó vừa là mục tiêu cần có để nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của nông dân, vừa là cơ sở, động lực để nông dân phấn đấu học tập, rèn luyện, đổi mới trình độ, nhân cách vươn lên thành giai cấp tiên bộ, văn minh.

Trong quá trình phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới, chúng ta cần quan tâm đặc biệt đến những nhân tố tác động đến việc phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới, gồm những nhân tố cơ bản sau: điều kiện địa lý - tự nhiên; điều kiện phát triển kinh tế - xã hội; điều kiện văn hoá - truyền thống; các chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước; quá trình hội nhập kinh tế quốc tế; nhân tố chủ quan từ phía giai cấp nông dân.

2.2. Quan điểm của Đảng, Nhà nước ta từ các vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn đến mô hình nông thôn mới hiện nay

2.2.1. Quan điểm của Đảng ta về giải quyết các vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn

Trong suốt quá trình lãnh đạo toàn dân bảo vệ, xây dựng và phát triển đất nước, Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chỉ thị, nghị quyết về phát triển nông nghiệp, xây dựng nông thôn, nâng cao đời sống của người nông dân.

2.2.2. Quan điểm của Đảng ta về xây dựng nông thôn mới

Nội dung cơ bản xây dựng nông thôn mới lần đầu tiên được ban hành kèm theo Quyết định số 491/QĐ - TTg ngày 16/4/2009 của Thủ tướng Chính phủ gồm 19 tiêu chí. Tiếp tục thực tiễn hóa chủ trương xây dựng nông thôn mới, Thủ tướng Chính phủ tiếp tục ký ban hành các Quyết định số 800/QĐ - TTg, ngày 04/6/2010; Quyết định số 342/QĐ - TTg, ngày 20/02/2013. Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đã ban hành Thông tư số 41/2013/TT - BNNPTNT, ngày

04/10/2013 nhằm hướng dẫn thực hiện Bộ tiêu chí quốc gia về nông thôn mới bao gồm 19 tiêu chí.

KẾT LUẬN CHƯƠNG 2

Trên cơ sở nghiên cứu một số vấn đề lý luận về phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới, chúng tôi rút ra một số kết luận cơ bản sau:

1. Xây dựng nông thôn mới là chiến lược tất yếu, khách quan và cần thiết của nước ta hiện nay. Xây dựng nông thôn mới vừa là nhiệm vụ mang tính cấp bách, vừa là sự nghiệp lâu dài của Đảng, Nhà nước và Nhân dân ta. Nội dung, tiêu chí xây dựng nông thôn mới được thiết kế vừa đảm bảo định hướng chung về phát triển kinh tế-xã hội của đất nước, vừa linh hoạt phù hợp với đặc điểm và điều kiện kinh tế, văn hóa, xã hội của từng vùng, khu vực nhằm thỏa mãn yêu cầu huy động sức mạnh của cả hệ thống chính trị và nhân dân, đáp ứng mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

2. Trong sự nghiệp này, nông dân giữ vai trò quan trọng-chủ thể chính-tham gia quyết định kết quả của toàn bộ quá trình. Họ vừa là người thực hiện xây dựng, kiểm tra, giám sát nông thôn mới, vừa là người thụ hưởng thành quả mà nông thôn mới mang lại. Vai trò chủ thể chính của nông dân biểu hiện ở tất cả 19 tiêu chí xây dựng nông thôn mới. Dù có tiêu chí yêu cầu nhiều, có tiêu chí yêu cầu ít, song tất cả đều cần phải có sự tham gia của nông dân.

3. Để đảm bảo vai trò chủ thể chính của nông dân trong xây dựng nông thôn mới, một mặt yêu cầu nông dân phải đoàn kết, thống nhất ý chí và nêu cao nghị lực, tự phát huy vai trò, trách nhiệm của mình, mặt khác cần phải có sự vào cuộc với tinh thần trách nhiệm cao của cả hệ thống chính trị, của các giai tầng khác trong xã hội. Đồng thời, trong quá trình này cần quan tâm đặc biệt đến những nhân tố tác động đến việc phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới.

CHƯƠNG 3.

THỰC TRẠNG PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI Ở ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

3.1. Đặc điểm tình hình của Đồng bằng sông Cửu Long tác động đến việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới trên địa bàn

3.1.1. Điều kiện địa lý-tự nhiên Đồng bằng sông Cửu Long

Điều kiện địa lý-tự nhiên ở ĐBSCL vừa có những thuận lợi, song cũng có không ít khó khăn đối với việc phát huy vai trò nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới. Một mặt, nông dân an tâm sinh sống và sản xuất; có nét tâm lý, tính cách hòa đồng, gần gũi, đoàn kết; có tính quảng giao, phóng khoáng. Mặt khác, nông dân có tâm lý lệ thuộc, dựa dẫm, lười biếng, thiếu tính tự giác trong lao động; nặng tính kinh nghiệm chủ quan, “cha truyền con nối”; không giữ chữ tín trong sản xuất, mua bán, tình đoàn kết xóm làng có phần phai nhạt, không còn cần cù, siêng năng như trước, trọng hình thức, sĩ diện.

3.1.2. Tình hình phát triển kinh tế-xã hội Đồng bằng sông Cửu Long

Xu hướng đa dạng hóa ngành nghề trong sản xuất nông nghiệp đã, đang và sẽ đưa tới sự đa dạng hóa trong cơ cấu nội bộ giai cấp nông dân; khoảng cách giữa hai cực giàu-nghèo của xã hội nông thôn ngày một gia tăng; sự thay đổi về văn hóa, lối sống, thay đổi hệ giá trị cuộc sống ở khu vực nông thôn ngày càng lớn; một bộ phận nông dân, đặc biệt là người trẻ, có xu hướng tìm việc làm tại các thành phố lớn; nhiều vấn đề gây bức xúc về xã hội như hiện tượng tiêu cực tiếp tục diễn ra phức tạp, chưa được giải quyết triệt để; tệ nạn xã hội có chiều hướng tăng, nhất là các vụ án hình sự, kinh tế; tỷ lệ lao động thất nghiệp, thiếu việc làm ở nông thôn còn khá cao...

3.1.3. Đặc điểm văn hoá-truyền thống Đồng bằng sông Cửu Long

Văn hóa-truyền thống vùng Đồng bằng sông Cửu Long phong phú, đa dạng do có sự giao thoa từ bản sắc văn hóa riêng của 4 tộc người chiếm đa số là Kinh, Hoa, Khmer và Chăm. Mặc dù có sự thống nhất trong đa dạng, song cũng không tránh khỏi những nét khác biệt có ảnh hưởng to lớn đến việc phát huy vai trò nông dân trong tham gia xây dựng nông thôn mới.

3.1.4. Đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước ở Đồng bằng sông Cửu Long

Trong những năm qua, Đảng và Nhà nước đã có sự quan tâm đặc biệt, đã đề ra một số chủ trương, chính sách hỗ trợ và tạo điều kiện để phát triển toàn diện ĐBSCL. Từ đó, tạo điều kiện khai thác tốt thế mạnh, tiềm năng của cả vùng sẽ đem lại hiệu quả thiết thực cho các mục tiêu phát triển kinh tế-xã hội bền vững, góp phần nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho nhân dân vùng ĐBSCL trong những năm sắp tới.

3.1.5. Tác động của quá trình hội nhập kinh tế quốc tế ở Đồng bằng sông Cửu Long

Hội nhập kinh tế quốc tế vừa mang lại thời cơ thuận lợi và cả những thách thức, khó khăn... Một mặt, góp phần nâng cao thu nhập, cải thiện đời sống vật chất, tinh thần của nông dân, nông dân tích cực hơn trong tham gia lao động sản xuất. Mặt khác, làm xu hướng phân tầng xã hội ở nông thôn gay gắt; nhiều yếu tố tiêu cực tác động, ảnh hưởng làm biến đổi ý thức nông dân.

3.1.6. Đặc điểm chủ quan từ phía nông dân Đồng bằng sông Cửu Long

Nông dân Đồng bằng sông Cửu Long cũng có những đặc điểm tâm lý mang tính chất truyền thống, mà những yếu tố tâm lý này có thể hoặc tạo nên sự thuận lợi hoặc khó khăn, cản trở trong hoạt động sản xuất nông nghiệp và xây dựng nông thôn mới hiện nay. Đồng thời, mặt bằng dân trí, trình độ học vấn, tay nghề chuyên môn cũng ảnh hưởng to lớn đến việc phát huy vai trò nông dân.

3.2. Thành tựu và hạn chế trong phát huy vai trò nông dân xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long

3.2.1. Thành tựu và nguyên nhân

3.2.1.1. Thành tựu

*** Hệ thống chính trị phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới**

Thứ nhất, hệ thống chính trị tập trung công tác chỉ đạo, điều hành.

Nhìn chung, chương trình xây dựng nông thôn mới đã được các địa phương nghiêm túc triển khai. Hệ thống Ban chỉ đạo Chương trình ở các cấp được hình thành sớm, trong quá trình chỉ đạo thực hiện chương trình đã kịp thời tháo gỡ được một số khó khăn, vướng mắc ở cấp xã về quy hoạch, quản lý đầu tư, sử dụng nguồn lực...

Thứ hai, hệ thống chính trị đẩy mạnh công tác chỉ đạo quy hoạch và triển khai thực hiện quy hoạch xây dựng nông thôn mới.

Các văn bản liên quan đến Chương trình về các chủ trương, chính sách cũng như hướng dẫn về cách làm, cách xác định nội dung các tiêu chí và nhiệm vụ từ các ngành, các cấp... đã được quán triệt triển khai rộng rãi đến cấp ủy, chính quyền các ấp và quần chúng nhân dân.

Thứ ba, hệ thống chính trị tổ chức và nâng cao hiệu quả công tác tuyên truyền, đào tạo, tập huấn.

Từ thực tiễn các tỉnh ĐBSCL, nhờ tập trung công tác tuyên truyền, vận động, ý thức của nông dân được nâng lên, nông dân hiểu rõ hơn về nội dung, ý nghĩa của xây dựng nông thôn mới, đó là vì quyền lợi của nông dân, nhằm thay đổi diện mạo nông thôn, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho nông dân và trong sự nghiệp này, người nông dân có vai trò là chủ thể quan trọng.

Thứ tư, hệ thống chính trị tăng cường tuyên truyền, vận động nông dân phát triển sản xuất, nâng cao chất lượng cuộc sống cho nông dân.

Các cấp ủy Đảng, chính quyền và các đoàn thể chính trị - xã hội của các xã xây dựng nông thôn mới ở các tỉnh, thành vùng ĐBSCL đã có nhiều hành động thiết thực, hiệu quả trong huy động nguồn lực nông dân nông thôn tham gia xây dựng nông thôn mới. Rất nhiều tiêu chí nằm tốp “èo uột”, “khó nuốt” được xem là “điểm nghẽn” ở thời điểm mới khởi động phong trào (đầu năm 2011), như: thu nhập, môi trường, y tế, giáo dục, thiết chế văn hóa, hộ nghèo... đã dần được khắc phục và phát triển, thậm chí trong số các tiêu chí ấy có những tiêu chí đã đạt kết quả vượt xa yêu cầu đặt ra.

*** Nông dân phát huy vai trò trong xây dựng nông thôn mới**

Thứ nhất, nông dân nhận thức, quán triệt các chủ trương, chính sách của Trung ương, các cấp ủy đảng và chính quyền địa phương về xây dựng nông thôn mới.

Đại bộ phận nông dân đã thông hiểu về xây dựng nông thôn mới, tích cực, tự giác phát huy tốt nhất vai trò của mình, như: tận dụng tối đa các điều kiện vật chất, kỹ thuật của gia đình; hăng hái tham gia lao động sản xuất, phát triển kinh tế; tích cực tham gia xây dựng đời sống văn hóa, các hoạt động y tế, giáo dục; tham gia hiệu quả, trách nhiệm trong xây dựng hệ thống chính trị, giữ gìn và bảo đảm ổn định an ninh chính trị, trật tự - an toàn xã hội ở địa phương; sẵn sàng đóng góp sức người, sức của cho xã hội; chủ động vượt mọi khó khăn, khắc phục hạn chế, yếu kém để vươn lên, đảm bảo đầy đủ các điều kiện vật chất và tinh thần cho quá trình xây dựng nông thôn mới.

Thứ hai, nông dân tham gia thực hiện các kế hoạch phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, nâng cao chất lượng đời sống vật chất, tinh thần.

Nông dân năng động, nhạy bén lựa chọn hình thức sản xuất phù hợp, phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo, nâng cao thu nhập. Nông dân các xã nông thôn mới ngày càng nêu cao ý thức tự giác học tập, nâng cao trình độ học vấn, chuyên môn, kỹ thuật, thực hiện hiệu

quả mục tiêu phát huy nguồn nhân lực nông thôn, góp phần hoàn thành tốt các tiêu chí về Giáo dục, Y tế, Văn hóa và Môi trường

Thứ ba, nông dân tham gia tích cực trong xây dựng kết cấu hạ tầng ở nông thôn.

Nông dân thực hiện tốt phương châm “Nhà nước và Nhân dân cùng làm” trong thực hiện xây dựng giao thông và thủy lợi đáp ứng tốt nhu cầu dân sinh và sản xuất ở nông thôn, góp phần thực hiện đạt tiêu chí Giao thông, Thủy lợi, Điện, Trường học, Cơ sở vật chất văn hóa, Chợ nông thôn và Bưu điện.

Thứ tư, nông dân là chủ và làm chủ trong xây dựng hệ thống chính trị, giữ vững ổn định tình hình an ninh chính trị, trật tự - an toàn xã hội ở địa phương.

Nông dân giữ vai trò chủ thể tham gia tích cực, tâm huyết, trách nhiệm trong xây dựng hệ thống chính trị, phản biện xã hội, giám sát hệ thống chính trị thực hiện chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước tại địa phương. Đồng thời, nông dân thực hiện vai trò quan trọng trong giữ vững ổn định tình hình an ninh chính trị, trật tự - an toàn xã hội, bảo đảm xã hội nông thôn an ninh tốt, quản lý dân chủ trong quá trình xây nông thôn mới.

3.2.1.2. Nguyên nhân

Những thành tựu đạt được đó xuất phát từ các nguyên nhân cơ bản sau:

Một là, luôn được sự quan tâm chỉ đạo của Trung ương, sự hỗ trợ giúp đỡ có hiệu quả của các bộ, ban, ngành Trung ương và các địa phương trên cả nước.

Hai là, Đảng bộ, nhân dân các tỉnh, thành ĐBSCL đã tập trung làm tốt công tác giáo dục chính trị, ổn định tư tưởng.

Ba là, lãnh đạo linh hoạt, sáng suốt của Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân các tỉnh, thành ĐBSCL.

Bốn là, nguyên nhân tác động từ các yếu tố tích cực của toàn cầu hóa và kinh tế thị trường.

Năm là, trình độ nhận thức của nông dân đang dần được nâng cao.

3.2.2. Hạn chế và nguyên nhân

3.2.2.1. Hạn chế

*** Hạn chế từ phía hệ thống chính trị ở địa phương**

Một là, công tác xây dựng quy hoạch còn chậm.

Hai là, công tác đào tạo nghề chưa được đẩy mạnh.

Ba là, công tác vận động, huy động sức dân có nơi, có lúc chưa phù hợp.

Bốn là, sức thu hút, tập trung các nguồn lực từ dân của một số cán bộ còn hạn chế.

*** Hạn chế từ phía nông dân**

Một là, một bộ phận nông dân chưa hiểu đầy đủ ý nghĩa, vai trò, giá trị của nông thôn mới.

Hai là, một bộ phận nông dân chưa linh động, tích cực, tự giác trong thực hiện tiêu chí “Hình thức tổ chức sản xuất”.

Ba là, một bộ phận nông dân chưa ý thức tự giác trong phát triển kinh tế, xây dựng đời sống văn hóa gia đình.

Bốn là, một bộ phận nông dân chưa phát huy tốt vai trò trong sử dụng, bảo quản, gìn giữ và nâng cao giá trị đạt được của nhiều tiêu chí nông thôn mới.

3.2.2.2. Nguyên nhân

Một là, bộ máy quản lý, điều hành, giúp việc các cấp chưa được kiện toàn đầy đủ.

Hai là, chất lượng đội ngũ giảng viên chưa đáp ứng yêu cầu đặt ra.

Ba là, việc hỗ trợ, hướng dẫn, chuyển giao khoa học, kỹ thuật từ chính quyền địa phương, các cơ quan chuyên môn cho nông dân chưa kịp thời.

Bốn là, cơ chế, chính sách cho nông dân vay vốn đầu tư sản xuất kinh doanh còn nhiều bất cập.

Năm là, phong tục, tập quán, tín ngưỡng, văn hóa truyền thống còn yếu tố lạc hậu.

Sáu là, đời sống kinh tế, chính trị, xã hội còn nhiều bất ổn.

Bảy là, điều kiện địa lý - tự nhiên tác động nhiều tiêu cực

3.3. Một số vấn đề đặt ra cần giải quyết để phát huy vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn ở Đồng bằng sông Cửu Long hiện nay

3.3.1. Đạt chỉ tiêu quy định, nhưng chưa phát huy được vai trò của nông dân để nâng cao chất lượng, hiệu quả bền vững ở một số tiêu chí

3.3.2. Một bộ phận nông dân thiếu ổn định trong đời sống tinh thần, tính tự giác, tích cực, chủ động trong tham gia xây dựng nông thôn mới dần phai nhạt

3.3.3. Năng lực, trình độ, ý thức của một bộ phận cán bộ còn hạn chế, yếu kém

KẾT LUẬN CHƯƠNG 3

Qua nghiên cứu thực trạng phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL, chúng tôi rút ra một số kết luận cơ bản sau:

1. Thành tựu đạt được trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL những năm qua là kết quả của sự tập trung và phát huy sức mạnh tổng hợp, có sự thống nhất ý chí từ trong nội bộ hệ thống chính trị đến từng người nông dân nông thôn. Kết quả đạt được trong những năm qua đã thay đổi mạnh mẽ diện mạo nông thôn các tỉnh, thành ĐBSCL về mọi mặt, đặc biệt đời sống vật chất, tinh thần của nông dân ngày càng nâng cao, nông dân ngày càng tin tưởng và tự giác tham gia vào quá trình xây dựng nông thôn mới.

2. Nông dân giữ vai trò cực kỳ quan trọng và quyết định đối với hiệu quả quá trình xây dựng nông thôn mới, nông dân đã và đang được xem, được đối xử đúng quan điểm như Đảng ta xác định: là

mục tiêu – động lực – chủ thể của quá trình xây dựng nông thôn mới.

3. Ở nhiều địa phương đã vào cuộc quyết liệt, có nhiều cách làm hay, linh hoạt, sáng tạo, hiệu quả trong việc phát huy vai trò nông dân nông thôn xây dựng nông thôn mới. Nông dân ở nhiều xã vùng ĐBSCL đã và đang phát huy tốt sức mạnh nội lực của giai cấp mình, đã thực hiện tốt vai trò là chủ và làm chủ của mình trong xây dựng nông thôn mới.

4. Phát huy vai trò của nông dân ĐBSCL trong xây dựng nông thôn mới vẫn còn nhiều hạn chế, khó khăn tạo thành lực cản, tác động tiêu cực đến việc thực hiện đạt yêu cầu của nhiều tiêu chí. Nguyên nhân của hạn chế và khó khăn đó xuất phát từ nhiều phía, có cả chủ quan và khách quan, song nguyên nhân chủ quan giữ vai trò quyết định nhất.

5. Cần tiếp tục giải quyết một số vấn đề đặt ra để phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL thời gian tới đạt hiệu quả cao hơn. Đó là các vấn đề: (1) Đạt chỉ tiêu quy định, nhưng chưa phát huy được vai trò của nông dân để nâng cao chất lượng, hiệu quả bền vững ở một số tiêu chí. (2) Một bộ phận nông dân thiếu ổn định trong đời sống tinh thần, tính tự giác, tích cực, chủ động trong tham gia xây dựng nông thôn mới dần phai nhạt. (3) Năng lực, trình độ, ý thức của một bộ phận cán bộ còn nhiều hạn chế, yếu kém.

CHƯƠNG 4.

QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI Ở ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

4.1. Một số quan điểm

4.1.1. Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long phải gắn với việc đảm bảo lợi ích thiết thân của của nông dân

4.1.2. Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long phải gắn liền với quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá và “Tam nông”

4.1.3. Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long đòi hỏi phải có những giải pháp toàn diện, đồng bộ và thống nhất

4.2. Một số giải pháp tiếp tục phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long

4.2.1. Xây dựng kế hoạch mang tính chiến lược, đột phá cho phát triển kinh tế - xã hội ở Đồng bằng sông Cửu Long

4.2.2. Phát triển những mô hình kinh tế điển hình về nông - lâm - ngư nghiệp, thương mại, dịch vụ, du lịch, làng nghề truyền thống

4.2.3. Đẩy mạnh việc phát triển dân trí, nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cho nông dân

4.2.4. Tập trung phát huy dân chủ cơ sở, đảm bảo cho nông dân tham gia đầy đủ, hiệu quả vào các tiến trình kinh tế-xã hội tại địa phương

4.2.5. Đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý tinh thông về chuyên môn, thâm nhuần về đạo đức, đặc biệt cán bộ người dân tộc Khmer

4.2.6. Thường xuyên tổng kết thực tiễn, bổ sung, hoàn thiện Bộ tiêu chí xây dựng nông thôn mới

4.2.7. Nâng cao tính tự giác, tích cực, chủ động của nông dân

KẾT LUẬN CHƯƠNG 4

Qua nghiên cứu quan điểm và xây dựng các giải pháp phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL, chúng tôi có một số ý kiến kết luận sau:

1. Việc phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL là quá trình “vừa động, vừa mở”, nên không thể có giải pháp tối ưu cho tất cả 13 tỉnh, thành vùng ĐBSCL.

2. Để phát huy tốt nhất vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới, các tỉnh, thành ĐBSCL cần quán triệt sâu sắc 03 quan điểm cơ bản sau: (1) Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long phải gắn với việc đảm bảo lợi ích thiết thân của của nông dân; (2) Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long phải gắn liền với quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá và “Tam nông”; (3) Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long đòi hỏi phải có những giải pháp toàn diện, đồng bộ và thống nhất.

3. Để phát huy tốt nhất vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới, các tỉnh, thành ĐBSCL cần quan tâm thực hiện linh hoạt 07 giải pháp cơ bản sau: (1) Xây dựng kế hoạch mang tính chiến lược, đột phá cho phát triển kinh tế - xã hội ở Đồng bằng sông Cửu Long; (2) Phát triển những mô hình kinh tế điển hình về nông - lâm - ngư nghiệp, thương mại, dịch vụ, du lịch, làng nghề truyền thống; (3) Đẩy mạnh việc phát triển dân trí, nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cho nông dân; (4) Tập trung phát huy dân chủ cơ sở, đảm bảo cho nông dân tham gia đầy đủ, hiệu quả vào các tiến trình kinh tế-xã hội tại địa phương; (5) Đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý tinh thông về chuyên môn, thấm nhuần về đạo đức, đặc biệt cán bộ người dân tộc Khmer; (6) Thường xuyên tổng kết thực tiễn, bổ sung, hoàn thiện bộ tiêu chí xây dựng nông thôn mới; (7) Nâng cao tính tự giác, tích cực, chủ động của nông dân.

4. Việc quán triệt các quan điểm và tham chiếu các giải pháp phải chú ý đến sự vận động, biến đổi của thực tiễn vùng, tính cá biệt, đặc trưng về mọi mặt của từng tỉnh, thành, không máy móc, rập khuôn. Các giải pháp trên chỉ có giá trị, hiệu quả khi được áp dụng đúng đối tượng, điều kiện, hoàn cảnh và có sự thống nhất trong nhận thức và hành động của toàn hệ thống chính trị, các lực lượng xã hội và bản thân mỗi người nông dân.

KẾT LUẬN CHUNG

Nghiên cứu việc “*Phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng sông Cửu Long hiện nay*” là vấn đề cần thiết và cấp bách. Qua gần 5 năm (2010-2015) huy động mọi nguồn lực xã hội, nhất là chú trọng phát huy vai trò động lực - mục tiêu - chủ thể của nông dân, các tỉnh, thành ĐBSCL đã thu được rất nhiều kết quả to lớn. Song, bên cạnh đó cũng còn không ít những hạn chế cần tiếp tục khắc phục trong giai đoạn 2016-2020. Từ kết quả nghiên cứu của Luận án, chúng tôi rút ra một số kết luận cơ bản sau:

1. Xây dựng nông thôn mới là chiến lược tất yếu, khách quan và cần thiết của nước ta hiện nay. Xây dựng nông thôn mới vừa là nhiệm vụ mang tính cấp bách, vừa là sự nghiệp lâu dài của Đảng, Nhà nước và nhân dân ta. Nội dung, tiêu chí xây dựng nông thôn mới được thiết kế vừa đảm bảo định hướng chung về phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, vừa linh hoạt phù hợp với đặc điểm và điều kiện kinh tế - văn hóa - xã hội của từng vùng, từng khu vực nhằm thỏa mãn yêu cầu huy động sức mạnh của cả hệ thống chính trị và nhân dân, đáp ứng mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh. Trong sự nghiệp này, nông dân giữ vai trò quan trọng - chủ thể chính - quyết định kết quả của toàn bộ quá trình. Họ vừa là người thực hiện xây dựng, kiểm tra, giám sát nông thôn mới, vừa là người thụ hưởng thành quả mà nông thôn mới mang lại.

2. Thành tựu đạt được trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL những năm qua là kết quả của sự tập trung và phát huy sức mạnh tổng hợp, có sự thống nhất ý chí từ trong nội bộ hệ thống chính trị đến từng nông dân. Kết quả đạt được trong những năm qua đã thay đổi mạnh mẽ diện mạo nông thôn các tỉnh, thành ĐBSCL về mọi mặt, đặc biệt đời sống vật chất, tinh thần của nông dân ngày càng nâng cao, nông dân ngày càng tin tưởng và tự giác tham gia vào quá trình xây dựng nông thôn mới. Nông dân giữ vai trò cực kỳ quan

trọng và quyết định đối với hiệu quả quá trình xây dựng nông thôn mới, nông dân đã và đang được xem, được đối xử đúng như Đảng ta xác định: nông dân là **mục tiêu - động lực - chủ thể** của quá trình xây dựng nông thôn mới.

3. Một số vấn đề đặt ra cần giải quyết để phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL thời gian tới đạt hiệu quả cao hơn, đó là: (1) Đạt chỉ tiêu quy định, nhưng chưa phát huy được vai trò của nông dân để nâng cao chất lượng, hiệu quả bền vững ở một số tiêu chí. (2) Một bộ phận nông dân thiếu ổn định trong đời sống tinh thần, tính tự giác, tích cực, chủ động trong tham gia xây dựng nông thôn mới dần phai nhạt. (3) Năng lực, trình độ, ý thức của một bộ phận cán bộ còn nhiều hạn chế, yếu kém.

4. Việc phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới ở ĐBSCL là quá trình “vừa động, vừa mở”, nên không thể có giải pháp tối ưu cho tất cả 13 tỉnh, thành vùng ĐBSCL. Để phát huy tốt nhất vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn mới, các tỉnh, thành ĐBSCL cần quán triệt sâu sắc 03 quan điểm và 07 giải pháp cơ bản với yêu cầu phải chú ý đến sự vận động biến đổi của thực tiễn vùng, tính cá biệt, đặc trưng về mọi mặt của từng tỉnh, thành, không máy móc, rập khuôn và phải có sự thống nhất trong nhận thức và hành động của toàn hệ thống chính trị, các lực lượng xã hội và bản thân mỗi người nông dân.